

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

ГОД. I, БР. 1
ШТИП, 2016

VOL. I, NO 1
STIP, 2016

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. I, Бр. 1
Штип, 2016**

**Vol. I, No 1
Stip, 2016**

ISSN 2545-3998

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercrusse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија
ISSN 2545-3998

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Marija Leontik (Turkish language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia
ISSN 2545-3998

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice per year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

- 11** ПРЕДГОВОР
Проф. д-р Виолета Димова, прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
FOREWORD
Prof. Violeta Dimova, the first Dean of the Faculty of Philology in Stip

ЈАЗИК / LANGUAGE

- 15** **Marija Kusevska**
DESCRIBING SPEECH ACTS FROM CROSS-CULTURAL
AND INTERLANGUAGE PERSPECTIVE
- 27** **Costanza Geddes da Filicaia**
“TIRINNANZI” O “TYRYNNANZY”? IL *GIORNALINO DI GIAN
BURRASCA* E LA GRAFFIANTE IRONIA ONOMASTICA DI LUIGI
BERTELLI
Costanza Geddes da Filicaia
“TIRINNANZI” OR “TYRYNNANZY”? THE *GIORNALINO DI GIAN
BURRASCA* AND LUIGI BERTELLI’S MORDANT IRONY ON NAMES
- 37** **Paolo Orrù**
STRATEGIE DISCORATIVE DELL’INFORMAZIONE TELEVISIVA NEL
DISCORSO SULLE MIGRAZIONI, ALCUNI APPUNTI LINGUISTICI
SUL CASO ITALIANO
Paolo Orrù
DISCOURSIIVE STRATEGIES OF THE TV INFORMATION IN THE
DISCOURSE ABOUT MIGRATIONS, SOME LINGUISTIC POINTS
REGARDING THE ITALIAN CASE
- 53** **Марија Гркова**
ОСВРТ КОН УСВОЈУВАЊЕТО НА ГРАМАТИЧКИТЕ КАТЕГОРИИ
КАЈ ИМЕНКИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ
Marija Grkova
REVIEW OF THE ACQUISITION OF THE GRAMMATICAL CATEGORIES
OF NOUNS IN MACEDONIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 67** **Марија Ѓорѓиева-Димова**
ИНТЕРПРЕТАТИВНИ ОСЦИЛАЦИИ МЕЃУ ТЕКСТОТ И КОНТЕКСТОТ
Marija Gjorgjieva Dimova
INTERPRETATIVE OSCILLATIONS BETWEEN TEXT AND CONTEXT

- 81 Весна Мојсова-Чепишевска**
 КУЛТУРНАТА ДРУГОСТ НИЗ „ТЕЧНИОТ ГОВОР“ НА ПОЕТСКИОТ
 ЗБОР И ФОТОГРАФИЈАТА
 Vesna Mojsova Chepishevskа
 THE CULTURAL DIFFERENCE THROUGH “THE FLUENT SPEECH” OF
 THE POETIC WORD AND PHOTOGRAPHY
- 93 Ивица Максимовски**
 СЕМАНТИКАТА И СИМБОЛИКАТА
 ВО „ЛОША ТЕТКА И ДРУГИ РАСКАЗИ“ ОД КОВИЛОСКИ
 Ivica Maksimovski
 SEMANTICS AND SYMBOLISM
 IN “BAD AUNT AND OTHER SHORT STORIES” BY KOVILOSKI
- 101 Nazlı Rânâ Gürel**
 NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN BİR ADAM YARATMA
 ADLI PİYESİNDE ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR
 Nazlı Rana Gurel
 CRITICAL APPROACH FOR ‘TO CREATE A MAN’ BY NECİP FAZIL
- 109 Ivona Stojanovska**
 BAHRÎ VE DİVANI
 Ivona Stojanovska
 BAHRI AND HIS DIVAN
- 119 Славчо Ковилоски**
 ЗАПИСИТЕ НА КУЗМАН ШАПКАРЕВ ЗА МАШКО-ЖЕНСКИТЕ
 ОДНОСИ И МАКЕДОНСКОТО ОБИЧАЈНО ПРАВО
 Slavcho Koviloski
 KUZMAN SHAPKAREV’S RECORDS OF MALE-FEMALE RELATIONS
 AND MACEDONIAN CUSTOMARY LAW
- 127 Луси Караниколова-Чочоровска**
 СУДБИНСКАТА ЕНЕРГИЈА НА ПОЕТСКАТА РЕЧ (ЗА ПОЕТСКАТА
 СУДБИНА НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ, АТАНАС ВАНГЕЛОВ И ТОДОР
 ЧАЛОВСКИ)
 Lusi Karanikolova-Chochorovska
 THE DESTINAL ENERGY OF THE POETIC WORD (FOR THE POETIC
 DESTINY OF GANE TODOROVSKI, ATANAS VANGELOV AND TODOR
 CHALOVSKI)
- 135 Miruna Craciunescu**
 RÉACTIVATION D’UN IMAGINAIRE DU XVIIIE SIÈCLE DANS LES
ILLUSIONS PERDUES D’HONORÉ DE BALZAC
 Miruna Craciunescu
 IN SEARCH OF A COLLECTIVE IMAGINARY OF THE 18TH CENTURY IN
 BALZAC’S *LOST ILLUSIONS*

149 Eva Gjorgjievska
MARCEL PROUST ET LES PERSONNAGES JUIFS DANS *ALA RECHERCHE DU TEMPS PERDU*
Eva Gjorgjievska
MARCEL PROUST AND THE CHARACTERS OF JEWS IN THE NOVEL *IN SEARCH OF LOST TIME*

161 Искра Тасевска Хаџи-Бошкова
БИОГРАФИЈАТА НА КУЗМАН ШАПКАРЕВ ВО СВЕТЛИНАТА НА БИОГРАФСКИТЕ ДИСКУРСИ
Iskra Tasevska Hadji Boshkova
KUZMAN SHAPKAREV'S BIOGRAPHY IN THE CONTEXT OF BIOGRAPHICAL DISCOURSES

КУЛТУРА / CULTURE

173 Diego Poli
MATTHEW RICCI - LI MADOU: A DIALOGUE ACROSS CULTURES

185 Петар Намичев, Екатерина Намичева
ТРАНСФОРМАЦИЈА НА КУЛТУРНАТА МЕМОРИЈА ПРЕКУ ТРАДИЦИОНАЛНАТА АРХИТЕКТУРА ВО МАКЕДОНИЈА
Petar Namicev, Ekaterina Namiceva
THE TRANSFORMATION OF CULTURAL MEMORY THROUGH THE TRADITIONAL ARCHITECTURE IN MACEDONIA

199 Стојанче Костов
ВЛИЈАНИЕТО НА ШКОЛАТА НА ИГОР АЛЕКСАНДРОВИЧ МОЈСЕЕВ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ФОЛКЛОРНИ АНСАМБЛИ
Stojance Kostov
THE INFLUENCE OF THE SCHOOL OF IGOR ALEXANDROVICH MOJSEYEV IN THE MACEDONIAN FOLK DANCE ENSEMBLE

207 Јане Јованов, Катерина Ромашевска
АЗБУКА НА ЧЕШКИТЕ РЕАЛИИ
Jane Jovanov, Katerina Romashevaska
ALPHABET OF CZECH REALITIES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

213 Igor Rižnar
BLENDED LANGUAGE LEARNING AND FLIPBOARD IN HIGHER EDUCATION

225 Mahmut Çelik, Ümit Süleymani
MAKEDONYA'DA 'TÜRK YAZI DİLİ TARİHİ' KONUSUNU ÜNİVERSİTE TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİNDE "ROL OYNAMA (DRAMATİZASYON) YÖNTEMİYLE ÖĞRETİMİ"

Mahmut Çelik, Ümit Süleymani
THE HISTORY OF TURKISH WRITTEN LANGUAGE TAUGHT AT
UNIVERSITY DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE
IN MACEDONIA WITH ROLEPLAYING (DRAMATIZATION) METHOD

237 Fausto Maria Greco
UN PERCORSO DIDATTICO DI INTERCULTURALITÀ ATTRAVERSO LA
NARRATIVA DI FABIO GEDA
Fausto Maria Greco
A DIDACTIC ITINERARY TOWARDS INTERCULTURALITY THROUGH
THE NARRATIVE OF FABIO GEDA

251 Snezana Petrova, Sevda Lazarevska
L'IDENTITE CULTURELLE ET LES APPROCHES ET PRATIQUES
INTERCULTURELLES DANS L'EDUCATION
Snezana Petrova, Sevda Lazarevska
CULTURAL IDENTITY AND INTERCULTURAL APPROACHES IN
EDUCATION

259 Brikena Xhaferi, Gezim Xhaferi
THE ROLE OF CALL IN FOSTERING LEARNER AUTONOMY – A STUDY
CONDUCTED AT SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY IN TETOVO

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

269 François Schmitt
COMPTE-RENDU : «FANTASTIKA (NIELEN) V TALIANESKEJ LITERATURE»
(« LE FANTASTIQUE DANS LA LITTÉRATURE ITALIENNE ET AILLEURS),
PAR EVA MESAROVA
François Schmitt
REVIEW: » «FANTASTIKA (NIELEN) V TALIANESKEJ LITERATURE»
(FANTASTIC IN ITALIAN LITERATURE AND ELSEWHERE), BY EVA
MESAROVÁ

ДОДАТОК / APPENDIX

275 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

Марија Гркова

ОСВРТ КОН УСВОЈУВАЊЕТО НА ГРАМАТИЧКИТЕ КАТЕГОРИИ КАЈ ИМЕНКИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ

Апстракт: Македонскиот јазик како странски е посебна област на македонистиката којашто се занимава со учењето и со усвојувањето на македонскиот јазик од страна на сите оние на кои македонскиот јазик им е странски.

Учењето и усвојувањето на македонскиот јазик како странски има петдецениска традиција.

Лингвистите и македонистите прават напори што повеќе да ѝ понудат на македонистиката преку истражувањата за македонскиот јазик како странски, а доказ за тоа се многубројните трудови коишто може да се сретнат во литературата од областа на македонистиката и на македонскиот јазик.

Придонес околу развојот во областа *македонски јазик како странски* се овозможува и преку изнаоѓање начини, односно пристапи преку кои полесно би се освоиле граматичките категории кај именките.

Затоа, по овој повод, се определивме да дадеме краток осврт кон анализата на усвојувањето на граматичките категории кај именките во македонскиот јазик како странски, односно за усвојувањето на *родот, бројот* и на *определеноста*.

Клучни зборови: *македонски јазик како странски, именки, граматички категории кај именките, тестови, вежби.*

Вовед

Поради важноста за усвојувањето на граматичките категории кај именките, најпрвин се определивме да ги видиме дефинирањата во врска со граматичките категории, почнувајќи од античкиот период, па сè до денес.¹

Првите морфолошки истражувања биле забележани од Платон и од Аристотел, потоа биле проширени од стоичарите и биле системски претставени во првата грчка граматичка расправа на Дионис Тракиецот.

На границата меѓу XIX и XX век ги наоѓаме теориските размислувања за граматичките категории во кои се препознаваат современите дефинирања.

¹ Овој труд е краток осврт на магистерската теза „Усвојувањето на граматичките категории кај именките во македонскиот јазик како странски“ одбранета на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на 10.2. 2014 година, изработена под менторство на проф. д-р Лидија Тантуровска.

Така, на пример, Белиќ пишувајќи за значењето и за функциите на зборовите во реченицата, ги определува граматичките категории како „збир од карактеристики“ (Ivić, 1975, стр. 87).

Низ литературата за словенските јазици може да се забележат истоветни дефинирања за граматичките категории кај зборовната група *именки*.

Според Кристал (1985), со терминот *категорија* се означуваат својствата на зборовните групи, а кај зборовната група *именки*, за граматички категории ги подведува: *родот*, *бројот* и *падежот* (стр. 115).

Миновиќ (1974), во книгата „Увод у науку о језику“, во делот за зборовните групи во јазикот, пишува дека зборовите меѓу себе во секоја зборовна група се обединуваат со некои граматички значења и со нивните формални показатели (стр. 107). Додека Шкилјан (1980), пишувајќи за флексијата кај менливите зборовни групи, наведува дека флексијата кај именските зборовни групи (во кои ги вклучува именките, придавките, заменките и броевите) е деклинацијата, а флексијата, пак, кај глаголите е конјугацијата и дека подгрупите на граматемите што се јавуваат во деклинацијата и во конјугацијата содржат некои белези што ги поврзуваат во поголеми групи кои, всушност, се *граматичките категории* (стр. 108).

Во српскиот јазик, значењето, улогата во јазикот и во реченицата ги одредуваат граматичките категории кај именките. Како за српскиот јазик, така и за хрватскиот, црногорскиот и за словенечкиот јазик, за именките се својствени граматичките категории: *род*, *број* и *падеж*.

Стојанов (1983), пишувајќи за бугарскиот јазик, наведува дека основа за секоја граматичка категорија е *општиот признак*, а под општи признаци мисли на: *родот*, *бројот*, *видот* и сл. (стр. 21).

Во македонскиот јазик граматичките категории се дефинираат како граматички значења на зборовите, кои обично се викаат и *категоријални*, а се искажуваат со посебни граматички средства. Тоа се поопшти апстрактни значења според кои различни зборови се обединуваат во одделни групи или класи врз основа на некои истородни појави (Бојковска, Пандев, Минова-Ѓуркова, Цветановски, 2008, стр. 160).

За именките во македонскиот јазик се својствени граматичките категории: *род*, *број* и *определеност*.

Анализа на јазичните отстапувања поврзани со граматичките категории кај именките

Во писменото изразување се појавуваат јазични отстапки и пропусти при почетното усвојување на граматичките категории кај именките во македонскиот јазик како странски. Од таа причина, за потребите на нашата анализа беа употребени над 400 тестови.

Анализата на јазичните отстапки беше направена врз основа на три типа тестови:

1. *ТЕМАК-тест* (за средно рамниште) којшто е формиран во согласност со стандардите претставени во Заедничката европска референтна рамка за јазиците (ЗЕРР). Со ТЕМАК-тестот се тестираат општите јазични познавања на кандидатот во контекст на четирите јазични вештини: *слушање, читање, пишување* и *зборување*. Бидејќи немаше објективни услови да се направи анализа на деловите: *читање, зборување* и *слушање*, во анализата за тезата е разгледано само писменото изразување (делот *пишување*) во ТЕМАК-тестот. Тестовите ни ги отстапија од Центарот за тестирање и за сертифицирање на македонскиот јазик како странски – ЦЕТИС МАК.

2. *Контролен тест I* и *Контролен тест II* за кои беа замени предвид вежби од учебниците по македонски јазик како странски за почетно рамниште, а чијашто содржина ги опфаќа граматичките категории кај именките во македонскиот јазик. Контролниот тест I и Контролниот тест II беа спроведени кај две групи студенти што го учат македонскиот јазик како странски во лекторатите во Љубљана, Словенија и во Санкт Петербург, Русија, а со овие тестови беа тестирани и студенти од Турција што го учат македонскиот јазик при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како и во рамките на Институтот за јазици при Филолошкиот факултет во Штип;

3. *Испит по предметот македонски јазик за странци*, за A1 и за A2 ниво. Станува збор за два испити што се спроведуваат во рамките на наставата по македонски јазик за странци при Филолошкиот факултет во Штип. До периодот на истражувањето со овој тест (испит) беа тестирани само студенти од турското говорно подрачје.

Анализата на јазичните отстапки и пропусти беше поделена на четири дела и тоа во зависност од мајчиниот јазик на тестираните студенти:

1. Првиот дел ги опфати заедничките јазични отстапки коишто се јавуваат независно од мајчиниот јазик на студентите;

2. Во вториот дел од анализата се разгледани јазичните отстапки направени од страна на студенти чиј мајчин јазик е словенски јазик;

3. Третиот дел од анализата ги опфати јазичните отстапки направени од страна на студенти чиј мајчин јазик е несловенски јазик;

4. Во четвртиот дел од анализата ги разгледаваме јазичните отстапки направени само од страна на студентите од турското говорно подрачје. Овој дел може да се сфати како подгрупа на третиот дел, но поради тоа што располагаме со поголем број тестови на студентите од Турција, четвртиот дел го изделивме како посебен.

I. Заеднички јазични отстапки и пропусти

Заеднички јазични отстапки во рамките на родот

Кај именките од ж.р. не забележавме заеднички јазични отстапки. Сепак, во рамките на именките од м.р. и од ср.р. се забележува мешање на формите,² како на пример:

- именките *сладолед*, *сок* и *стол* се групирани како именки од ср.р. (во определен број тестови на студенти од Словенија, Грција и од Турција);
- именките *куче* и *маче* се групирани како именки од м.р. (во определен број тестови на студенти од Словенија и од Грција);
- именката *здолниште* е групирана како именка од ж.р. (во неколку тестови на студенти од Словенија и од Турција).

Заеднички јазични отстапки во рамките на бројот

Често се случува странците што го учат македонскиот јазик како странски, независно од нивниот мајчин јазик, да ги употребуваат:

- множинската форма од именката од м.р. (што завршува со –а): *судији*, потоа множинската форма *брати* наместо посебната форма *браќа*, и формите: *ножи*, *вози*, *столи* и *дени*;
- множинските исклучоци од именките од ж.р.: *раце* и *нозе* во определен број тестови се напишани: *раки* и *ноги*;
- множинските форми од именките од ср.р.: *писми*, *сели*, *кучи*, *мачи* и *деци*.

Заеднички јазични отстапки во рамките на определеноста

Определеноста како основен белег на именките во македонскиот јазик честопати претставува тешкотија при почетното усвојување.

Во тестовите на студентите што го учат македонскиот јазик како странски не забележавме заедничко отстапување при определувањето на именките од м.р., но во определен број тестови забележавме мешање на членските морфеме и во еднина и во множина од именките од ж.р. и од ср.р. Па, така:

- именските форми *љубовот* и *љубовто* се напишани во определен број тестови на студенти од Словенија и од Турција;
- *селите* е множинската форма напишана во некои тестови на студенти од Турција, Грција и од Словенија;
- посебната форма *луѓете* ја сретнавме во определен број тестови на студенти од Русија и од Турција.

² Јазичните и правописните отстапки не ги коригираме, туку ги препишуваме онака како што се напишани во тестовите.

II. Јазични отстапки направени од страна на студенти чиј мајчин јазик е словенски јазик

При учењето и при усвојувањето на кој било странски јазик секогаш е присутно и влијанието на мајчиниот јазик на оној што учи. Оваа констатација особено се однесува за студентите чиј мајчин јазик е некој словенски јазик, а го учат и го усвојуваат македонскиот јазик како странски.

Со овој дел од анализата беа опфатени студентите со мајчин јазик: бугарски (4)³, полски (6), руски (7), словачки (1), словенечки (53), српски (1), украински (1), хрватски (3) и чешки (3).

Повеќето студенти имаат познавања и од некои други словенски јазици, но и од англискиот, францускиот и од германскиот јазик.

Јазични отстапки во рамките на родот

Во тестовите на студентите од Русија и од Бугарија не беа забележани отстапки при граматичката категорија *род*, но во рамките на истата категорија се наоѓаат отстапки во определен број тестови на студенти од Хрватска и од Словенија при што беше забележано:

- именките *столови*, *возови*, *сладоледи*, *сокови* и сл. да бидат групирани како именки од ср.р.;
- именките *недела* и *аптека*, исто така, да бидат групирани како именки од ср.р.;
- именките *здолниште* и *куче* да бидат групирани како именки од ж.р.

Јазични отстапки во рамките на бројот

Во овој дел од анализата сретнавме голем број отстапки. Такви се на пример:

- множинските форми од именките од м.р.: *братови*, *таткови*, *вози*, *столи*, *соки*, *дени*, но и *маже*, *ресторанти*, *успоменници* и сл.;
- множинските форми од именките од ж.р.: *раки*, *ноги*, *ќерке*, *сестре* и сл.;
- множинските форми од именките од ср.р.: *кучи*, *мачи*, *кафи*, но и *кафета*, *мачета*, *кучета* и сл.

Јазични отстапки во рамките на определеноста

При *определувањето на именките* ги забележавме овие отстапки во определен број тестови на студентите чиј мајчин јазик е словенски јазик, а коишто се резултат на мешањето на членските морфемии и во еднина и во множина:

³ Бројот во заградите го означува бројот на тестирани студенти со одредениот мајчин јазик.

- определување на именките од м.р.: *браките, прозорецат, градота* и сл.;
- определување на именките од ж.р.: *љубовот, љубоват,* понатаму *калите,* но и *каловите* и сл.;
- определување на именките од ср.р.: *сонцеот, губрите, писмите, имините* и сл.

III. Јазични отстапки направени од страна на студенти чиј мајчин јазик е несловенски јазик

Како што има нагласено Бојковска (2003), секој што го учи македонскиот јазик како странски (немајчин), независно од тоа кој е неговиот мајчин јазик (полски, руски, француски и сл.) и по долгогодишното негово учење, па и негово активно говорење, истиот тој говорител уште долго време ќе се среќава со тешкотии од различен тип (стр. 22).

Кон оваа констатација би доделе дека ова особено важи за студентите чиј мајчин јазик е некој несловенски јазик, а го учат и го усвојуваат македонскиот јазик како странски.

Во овој дел од анализата беа опфатени студентите со мајчин јазик: албански (1), англиски (5), грчки (7), корејски (1), романски (1) и француски (1).

Јазични отстапки во рамките на родот

Во однос на овој дел од анализата немаше отстапувања при одредувањето на женскиот род, но при одредувањето на другите родови го забележавме следново:

- именки од м.р. се групирани како именки од ср.р.: *сладолед, авион* и сл.;
- именки од ср.р. се групирани, пак, како именки од м.р.: *кафе, мачи, кучи* и сл.;
- именки од ср.р. се групирани и како именки од ж.р.: *деците и селите.*

Јазични отстапки во рамките на бројот

Во определен број тестови на студентите чиј мајчин јазик е несловенски јазик, во однос на граматичката категорија *број*, беа забележани овие отстапки:

- множинските форми од именките од м.р.: *дени, столои,* но и *столи, ножои, таткои, дедои, сини, подароки, дома, парки, гради, паби, вози* и сл.;
- множинските форми од именките од ж.р.: *земи, земји,* но и *земи,* коишто беа забележани само во определен број тестови на студенти од Грција;

- множинските форми од именките од ср.р.: *куча, кучи*, но и *кучина, мачи, пенкали, кафи* и сл.

Јазични отстапки во рамките на определеноста

Членувањето на именките претставува тешкотија за сите што го учат македонскиот јазик како странски. Па, така, во определен број тестови се среќава мешање на членските морфеми и во единските и во множинските форми на именките од сите родови. При што беше забележано:

- отстапување при определувањето на именките од м.р.: *мажата, песоката* и сл.;
- отстапување при определувањето на именките од ж.р.: *калите*;
- отстапување при определувањето на именките од ср.р.: *деците, селите, писмите, лиците, имините* и сл.

IV. Јазични отстапки и пропусти направени од страна на студенти чиј мајчин јазик е турскиот

Овој дел од анализата се однесува на јазичните отстапки и пропусти направени од страна на студентите од турското говорно подрачје. Како што споменавме, овој дел претставува подгрупа на претходниот дел, но го изделивме како посебен од две причини:

1. Првата причина е поседувањето голем број тестови (351) од споменатите студенти;
2. Втората причина се однесува на јазичниот систем на турскиот јазик, односно, на фактот дека за турскиот јазик не е својствена граматичката категорија *род*.

Тестираните студенти од турското јазично подрачје имаат познавања од арапскиот или од курдскиот јазик, а мал број студенти имаат слабо познавање и од англискиот јазик.

Јазични отстапки во рамките на родот

- именки од м.р. групирани како именки од ж.р.: *мажи, авиони, столи*;
- именки од м.р. групирани и како именки од ср.р.: *денови, мажито, столи, новинар, ресторанто, сладоледи, соки* и сл.;
- именка од ж.р. групирана како именка од ср.р.: *аптекито*;
- именки од ср.р. групирани како именки од ж.р.: *здолниште, децата, селата, мачиња, кучи* и сл.

Јазични отстапки во рамките на бројот

Во определен број тестови на студентите чиј мајчин јазик е турскиот, во однос на граматичката категорија *број*, беше забележано мешање на наставките за формирање множина кај сите именки.

Така, некои множински форми од именките во сите родови беа направени со наставката –*ови*: *таткови, дедови, братови, мажеови*, но и *калови, вестови, нокови, селови, имови* и сл.;

Но, беа забележани и следниве отстапки:

– множинските форми од именките од м.р. со наставката –*и*: *деди, брати, браци, гради, јазики, подароки, столи, дени, часи, вози, соки, сини* и сл.;

– множинските форми од именките од ж.р.: *раке, раки, ноги, киниги*;

– множинските форми од именките од ср.р.: *деци, сели, мача, кучи, пенкали, кафи* и сл.

Јазични отстапки во рамките на определеноста

Во однос, пак, на *определеноста* на именките во македонскиот јазик, во определен број тестови на студентите од Турција имаше мешање на членските морфемии и за еднина и за множина од именките во сите родови. Притоа беше забележано следново:

– определување на именките од м.р.: *мажито, мажита, човекто и човекте*;

– определување на именките од ж.р.: *љубовот, љубовто, книгито, собито*, но и *собита* и сл.;

– определување на именките од ср.р.: *селите, овошјете, сонцете, здолништете, писмите, ѓубрете* и сл.

Заклучок

Во Заедничката европска референтна рамка за јазиците е наведено дека *грешките* се јавуваат поради еден „меѓујазик“, една поедноставена или искривена претстава за целната компетенција. Кога ученикот прави грешки, неговата изведба е навистина во согласност со неговата компетенција во која се развиени карактеристики различни од оние норми на странскиот јазик. Од друга страна, *пропусти* во изведбата се јавуваат кога еден корисник/ ученик (а тоа може да му се случи и на роден говорител) не ги активира своите компетенции на правилен начин. Во Рамката уште се наведува дека грешките и пропустите треба да бидат регистрирани, анализирани и да бидат објаснети, со цел да се утврди причинителот за нивната појава, но сето тоа да не ја попречува комуникацијата. Не смее ниту да се дозволи грешките да бидат тие што ја попречуваат комуникацијата, што значи дека треба да се искоренат.

Во оваа теза беше направено регистрирање, анализирање и објаснување на јазичните отстапки (грешки), коишто се појавиле во рамките на граматичките категории кај именките. Преку нивното

анализирање се обидовме да дадеме полесен пристап за нивното усвојување.

Анализата во оваа теза беше поделена на три, односно четири дела, а поделбата е правена врз основа на мајчиниот јазик на тестираните студенти коишто го учат македонскиот јазик како странски.

Ваквата поделба на анализата не е случајна.

Така, на студентите од словенско говорно подрачје, а кои го учат македонскиот како странски, би им било полесно да ги усвојат граматичките категории *род* и *број*, а *определеност*, на пример, на студентите од бугарско говорно подрачје. Токму ова нè наведува да мислиме дека поголемо внимание треба да се посвети при учење на граматичката категорија *определеност* од страна на студенти за чиј мајчин јазик не е својствена оваа категорија.

Сепак, ваквите ставови не може да важат и за студенти чиј мајчин јазик не е словенски. Во ваквите случаи треба да се посвети еднакво внимание при учење на сите граматички категории на именките (особено онаму каде што се пројавила тешкотија), тргнувајќи од фактот дека јазичниот систем на македонскиот јазик и на некој друг несловенски јазик значително се разликуваат. По аналогија на наведеното, студентите чиј мајчин јазик е несловенски, треба да посветат повеќе време и труд со цел да се здобијат и со компетенции за граматичките категории на именките во македонскиот јазик.

Овде треба да се нагласи дека голема улога во наставата по странски јазик ја имаат вежбите што се применуваат за проверка на познавањата на јазикот.

Нашата анализа покажа дека при подготвување вежби за која било граматичка категорија секогаш треба да се подготвуваат повеќе вежби, како со едно така и со повеќе барања, зашто не се знае за кои студенти ќе биде наменет еден учебник. Тоа значи дека треба да се примени функционалниот пристап, односно да се примени методологија што ќе ја креира наставата во правец на потребите и на целите на слушателот.

Кон сето ова ќе наведеме и:

- Кога станува збор за граматичката категорија *род*, особено треба да се посвети внимание на завршетокот на именките, со оглед на фактот што нема по еден одделен завршеток за секој род одделно. Потоа, треба да им се посвети поголемо внимание на студентите чиј мајчин јазик не ја познава граматичката категорија *род* (како што е турскиот), за кои треба да има поголем број вежби за усвојување на родот кај именките;
- За полесно усвојување на граматичката категорија *број*, најпрвин е потребно да има вежби во кои ќе се бара менување на граматичките форми на именките од еднина во обична множина, но и обратно, од обичната множина во еднина. Секако, треба да бидат застапени и вежби со избројана и со

збирна множина, во поголем број, така што тоа би довело до помал степен на мешање на наставките;

- Со оглед на фактот што постпозитивниот член во македонскиот јазик е една од најважните негови специфичности, а членските наставки (за определеност) се врзуваат и со родот на именките, треба особено да се посвети внимание за кои студенти се подготвуваат вежбите. Се разбира дека при усвојувањето на граматичката категорија *определеност* треба да се усвојат и членските наставки со кои се изразува просторност:

	еднина	множина
м.р.	<i>авионов</i> ; <i>авионон</i>	<i>авиониве</i> ; <i>авионине</i>
ж.р.	<i>книгава</i> ; <i>книгана</i>	<i>книгиве</i> ; <i>книгине</i>
ср.р.	<i>селово</i> ; <i>селоно</i>	<i>селава</i> ; <i>селана</i>

Покрај усвојувањето на членските наставки и усвојувањето на граматичките категории кај именките воопшто, важна е компетенцијата во однос на граматичките категории и во рамките на именската група, но и во рамките на именка во реченица.

Со тоа се отвора можност за понатамошни научни истражувања.

Библиографија

Кирилица:

Бојковска, Ст. (2003). *Форми и средства во учењето на македонскиот јазик како странски. Наставата по македонски јазик како странски: Состојби и перспективи*. Скопје: 2-ри Август С – Штип.

Бојковска, Ст., Пандев, Д., Минова – Ѓуркова, Л., Цветковски, Ж. (2008). *Општа граматика на македонскиот јазик*. Скопје: Просветно дело АД.

Дикро, О., Тодоров, Цв. (1987). *Енциклопедиски речник на науките за јазикот 1*. Прев. проф. д-р Атанас Вангелов. Скопје: Детска радост.

Дикро, О., Тодоров, Цв. (1987). *Енциклопедиски речник на науките за јазикот 2*. Прев. проф. д-р Атанас Вангелов. Скопје: Детска радост.

Заедничка европска референтна рамка за јазици: учење, настава и оценување (2012). Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.

Минова-Ѓуркова, Л. (2007). *Граматика на македонскиот стандарден јазик за странци*. Скопје: 2-ри Август С – Штип.

Стојанов, Ст. (1983). *Граматика на съвременния български книжовен език*. София, Издателство на българската академия на науките.

Тантуровска, Л. (2011). За граматичката категорија лице. *Меѓународен научен симпозиум Блаже Конески и македонскиот јазик, литература и култура*, 155.

Угринова, Р. (1952). Број со именка. *Македонски јазик III*, 52-75.

Латиница:

Ivić, M. (1975). *Pravci u lingvistici*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Jug-Kranjec, H. (1992). *Slovenščina ya tujce*. Ljubljana: Narodna i univerzitetna knjižnica.

Kasperavičienė, R. (2002). *Contrastive Analysis of the Grammatical Category NUMBER in Nouns in the English and Lithuanian Languages*. Lithuania: Kalbųstudijos.

Kristal, D. (1985). *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*. Beograd: Nolit.

Minović, M. (1974). *Uvod u nauku o jeziku*. Sarajevo: Svijetlost.

Rikard, S. (1969). *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica Hrvatska.

Škiljan, D. (1980). *Pogled u lingvistiku*. Zagreb: Školska knjiga.

Marija Grkova

Review of the Acquisition of the Grammatical Categories of Nouns in Macedonian as a Foreign Language

Abstract: Macedonian as a foreign language is a special area (of study) of the Macedonian language in general which deals with the acquisition of Macedonian language as foreign. Learning and acquiring Macedonian as a foreign language has five decades-long tradition. Linguists and Macedonists make efforts to offer more to the study of Macedonian as a foreign language, namely, by doing researches which result in numerous papers available in the scientific literature for Macedonian language.

Contribution to the development of Macedonian as a foreign language is also made by finding ways, i.e. approaches through which the grammatical categories of nouns would be more easily acquired.

Therefore, in this respect, we decided to give a brief overview of the analysis of the acquisition of the grammatical categories of nouns in Macedonian as a foreign language, more specifically for the adoption of gender, number and determination.

Keywords: *Macedonian as a foreign language, nouns, grammatical categories of nouns, tests, exercises.*

